Saša Pavček

Režiser Aleš Valič

NA VALOVIH

ŠENTJAKOBSKO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

100

»Zakaj igralka igra?«
... se sprašuje Saša Pavček v eseju z naslovom Igralka, objavljenem v uvodu v njeno knjigo Na odru zvečer.
In si med drugim odgovarja:
»Da njeno bivanje vsaj nekam pelje.«

To je skromen, na prvi pogled preskromen odgovor za igralko, ki prejema najvišje igralsko priznanje Borštnikov prstan. A hkrati nenavadno iskren in dosleden.

Blaž Lukan

SAŠA PAVČEK

Prejemnico Borštnikovega prstana (2017), najvišje igralske nagrade na področju igralske umetnosti, sem vedno videl kot igralko s prav posebno vrsto občutljivosti, najbrž neločljivo povezano z melanholijo, ki jo igralka v svojem pisanju tudi sama prepoznava kot svojo dobro znanko. Tudi prizemljene like Pavčkova utelesi in predstavi prefinjeno, skrajno disciplinirano in skoraj poduhovljeno, pri čemer pozorno in z veliko občutka za podrobnosti oblikuje tako fizično pojavnost, v pomembni meri utemeljeno na jasnem, zvenečem glasu, kot tudi čustveni in mentalni svet svojih likov.

Njena odrska prezenca izžareva milino, pa tudi neizrekljivo, nekoliko skrivnostno dimenzijo, pri kateri sumimo, da korenini v jedru človečnosti, v njeni tesni povezanosti z dušo.

Že zgodaj v svoji karieri je bila prepoznana kot igralka za kompleksne in zahtevne vloge, ki terjajo resno igralsko raziskavo in poglobljeno delo. Več kot tri desetletja je neločljivo povezana z ljubljansko Dramo, kjer je kot prvakinja in nosilka repertoarja ustvarila niz nepozabnih vlog, ki so neločljiv del slovenske gledališke zgodovine, uveljavila pa se je tudi kot izvrstna komedijantka.

Čeprav je do današnjega dne ustvarila okoli 120 gledaliških vlog, del svoje ustvarjalnosti posveča tudi poeziji, dramatiki in literaturi nasploh, in zato ni naključje, da na ljubljanski Akademiji poučuje umetniško besedo.

S poglobljenim in edinstvenim umetniškim izrazom je Saša Pavček ena najsvetleje sijočih zvezd slovenskega gledališkega neba.

Aleš Novak,
umetniški direktor Borštnikovega festivala

NA VALOVIH

V studiu radia Ljubljana mlad prekarni novinar gosti slavno operno pevko. Humoren in provokativen pogovor prenašajo tudi na spletu, da bi razprodali pevkin koncert in čimbolj povečali popularnost nove oddaje, kar bi mlademu voditelju prineslo obljubljeno zaposlitev.

Novinar javnost šokira z lažno novico o nenadnem terorističnem napadu na RTV. Operna diva ne podvomi o njeni resničnosti, maske padejo, odpirajo se vprašanja o odgovornosti umetnika v današnjem svetu vojn, nasilja, ksenofobije in nacionalizma. Na dan privrejo prikrite strasti, strah, bes, maščevanje, sovraštvo in tudi hrepenenje po empatiji.

Kolesje medijske manipulacije pa novinar vrti naprej, izkažejo se fantovi pravi motivi za povabilo pevke v improvizirani podzemni studio, razkrije se razkol med javnim in intimnim, med lažjo in resnico. Resnica ju odreši in združi.

Besedilo Na valovih je nastalo na podlagi radijske igre Arija, ki jo je režiral Alen Jelen in je leta 2007 prejela nagrado »UNESCO - Mir in prijateljstvo med narodi« na mednarodnem festivalu v Iranu. Arija je bila uprizorjena tudi v Črni gori leta 2008 in Londonu leta 2009.

Saša Pavček

Zgodi se tudi, da narediš izjemno dobro vlogo v predstavi, ki ni uspešna, odigraš jo desetkrat, petnajstkrat, pa je že konec. Počutiš se, kakor bi ti kdo vzel kaj dragocenega, delček tebe.

Aleš Valič

ALEŠ VALIČ

Povabilo Alešu Valiču, da sprejme izziv za režijo v Šentjakobskem gledališču, je dozorelo v umetniško dokončno odločitev, ki naj bi pomenila premišljeno sodelovanje dveh članov igralske družine ŠG - Katje Fajdiga in Luke Polca -, izjemnih igralcev, ki ju bo vodil v vse tančine igralskega védenja o nastajanju scensko uprizoritvene karakterne kreacije.

Sodobne, interpretativno dovršene umetniške stvaritve, ki Valiča odlikujejo v sleherni vlogi, ter igralska osebna izpovednost, poetika in scenska preudarnost v njegovih igralskih različnostih, so Aleša »označevale« tudi v govorno pretanjeni lektorski estetski občutljivosti za uporabo glasovnih odtenkov v različnih čustvenih stanjih, ki so Katjo in Luko popeljale v polje njunega igralskega samozavedanja.

Za Aleša je soočenje z zahtevno režijsko postavitvijo dramskega besedila Na valovih njegove poklicne prijateljice, igralke, dramatičarke, pesnice in esejistke Saše Pavček pomenilo izjemen izziv, pa tudi to, da bo z enako zavzeto igralsko razsežnostjo, kot jo premore sam, uspel zrežirati igro, tragikomedijo v njenem najbolj intimističnem razpoloženju dveh ljudi, ki zgodbo o ostareli pevki in radijskem novinarskem mladcu razgrinjata s humornostjo in pridihom tragikomičnih odtenkov minljivosti njune življenjske kariere.

Alešev umetniško-igralski in izpovedni repertoar, odigran v slovenskih dramskih gledališčih, odlikujejo neizčrpen vir igralskih izrazij, intelekt, mimika in gestikulacija, gib in grimasa - lastnosti, ki so lastne samo njemu in ki so neposnemljiva podoba in prispodoba dramske osebe/vloge v sozvočju z režijskimi koncepti dramskih besedil; njegove govorne interpretacije in pretanjeno analiziranje dramskega besedila nas vselej

znova presunejo in prepričajo, da je igralec vrhunske generacije slovenskih dramskih prvakov.

Vloge (večina), ki jih je bil ustvaril, so v našem spominu zasidrane kot antologijske, nepresegljive umetniške kreacije našega časa: je sodobni interpret sodobnega časa v sodobnem slovenskem gledališču, ki se lahko primerja z evropsko gledališko kulturo.

Že v času študija je s svojo studioznostjo, preciznostjo in delavnostjo opozarjal nase s kreacijami, ki jih je ustvaril v nekaterih gledaliških uprizoritvah ter na radiu in pri filmu. Kot izvrsten interpret umetniške besede je za Radio Slovenija in slovenski program Radia Trst posnel mnogo radijskih iger, predvsem pa sodi med osrednje igralske mojstre interpretacije proznih besedil in poezije. Tu velja omeniti avdiokasete Kosovelove in Prešernove poezije v njegovi interpretaciji.

Aleš je o svoji dolgi gledališki karieri večkrat spregovoril tudi v intervjujih, objavljenih v gledaliških listih ali resnem dnevnem časopisju.

Vasja Predan je zapisal: »Aleša Valiča odlikujeta in med vodilne sodobne slovenske igralce legitimirata na eni strani žanrska in značajska raznovrstnost, na drugi strani pa zdaj že znamenita artistična, zlasti govorno briljantna omikanost in sugestivnost moških dramskih postav.«

Mojca Kreft

INTERVJU Z ALEŠEM VALIČEM

Objavljamo intervju z Alešem Valičem iz leta 2007, iz obdobja, ko je kot dekan šest let vodil Akademijo za gledališče, radio, film in televizijo Univerze v Ljubljani. V tistih letih je postal tudi prvi prorektor za umetnost Univerze v Ljubljani. Intervju je nastal ob svetovnem dnevu gledališča, in marsikaj v njem izrečenega, drži tudi danes.

Diplomirani dramski igralec, dolgoletni prvak SNG Drama Ljubljana, ki je za svoje delo prejel številne nagrade (nagrada Prešernovega sklada, Severjeva nagrada, več Borštnikovih nagrad), ki je na odru izoblikoval vrsto žanrsko različnih likov, mojster intelektualno reflektiranih študij značajev.

Zdi se, da zmeraj radi slišimo: zakaj ste se odločili za poklic igralca?

Aleš Valič: Pred davnimi leti sem se znašel v četrtem razredu bežigrajske gimnazije in ugotovil, da me pravzaprav ne zanima noben drug poklic kot poklic igralca. Seveda se to ni zgodilo čez noč. Najprej sem bil kot otrok v gledališkem krožku Pionirskega doma, pa sedem let v lutkovnem krožku Pionirskega doma, ki ga je izjemno vodil pisatelj Lojze Kovačič. V gimnazijskih letih me je še dodatno navdušil za gledališče in umetnost nasploh profesor Andrijan Lah, ki je z dijaki bežigrajske gimnazije ustvarjal čisto prave gledališke predstave, nas vodil v Kinoteko in kino Križanke, na oglede gledaliških predstav. Njegovo mentorstvo je bilo neprecenljivo zame in za mnoge druge.

Je igralski poklic še zmeraj lep? Zakaj?

Aleš Valič: Igralski poklic prinaša človeku marsikaj. Lepega in tudi manj lepega. Če je gledališče pravzaprav cel svet zase, v katerem se na poseben način odraža resnični svet, se življenja in ustvarjanja igralca tudi dotika cel svet, življenje, kot ga živijo mnogi ljudje in on sam. Zgodbe, čustvovanja, dejanja mnogih ljudi. Predvsem igralcu ni nikoli dolgčas.

Predstava, ki ste si jo še posebej zapomnili, režiser, ki ga še posebej cenite? Dramaturg?

Aleš Valič: Človeku se najmočneje vtisnejo prvi osebni uspehi, prva zadovoljstva s svojim ustvarjanjem. Že med študijem sem v tržaškem gledališču odigral vlogo Moritza v Wedekindovem »Pomladnem prebujenju«, nekaj let kasneje predstavo »Ela« v Gleju, Zaharijo Moirrona v »Molieru« Bulgakova v Drami, pa »Tartuffa« v Kranju, Jaga v »Othellu«

v Drami, Sokrata v Platonovem »Sokratovem zagovoru«, Vodjo seminarja v »Razredu« Matjaža Zupančiča in v lastni produkciji monokomedijo »Al´ en al' dva?« Saše Pavček. Rad delam z večino režiserjev; in kot oni mene, tudi jaz cenim nekatere bolj, druge malo manj. Od dramaturgov moram omeniti na žalost pokojnega Igorja Lampreta, ki je bil neprecenljiv sodelavec. Imel sem srečo, da je bilo najinega sodelovanja kar nekaj.

Kritičnost do sebe in do svojega dela. Kako jo gojite in kaj vam prinaša?

Aleš Valič: Sem zelo kritičen do sebe in svoje delo stalno izpostavljam samonadzoru. Prepričan sem, da je to za vsakega ustvarjalca, ki nima namena le zablesteti in ugasniti, ampak vse življenje ustvarjati, nujno. Res to včasih prinaša človeku dvome o lastni ustvarjalni moči in tudi težave s samim sabo, vendar po mojem prepričanju edino samokritičnost omogoča nenehno iskanje in razvoj.

Kako je prišlo do odločitve, da sprejmete funkcijo dekana Akademije? V čem je bil izziv, kaj ste hoteli narediti, kakšna je bila vaša vizija? Kakšen je bil vaš osebni motiv?

Aleš Valič: Ob pobudi, da naj kandidiram za dekana, sem bil presenečen, saj o tem nisem razmišljal. Vendar so se mi začele porajati misli o Akademiji kot celoti. Spoznal sem, da si želim izziva. Moja želja je bila in ostaja še danes, da bi kvaliteta študija na naši Akademiji rasla naprej, da bi Akademija postala še močnejša in boljša. V času uvajanja bolonjskih procesov, s katerimi imajo podobne akademije povsod velike težave, v času, ko moramo za preživetje nujno priti do ustreznih prostorov za naše delo, v času, ko je vsa družbena pozornost usmerjena v profit, v »tisto, kar prinaša neposreden in natančno izmerljiv ekonomski učinek«, je seveda zelo težko voditi visokošolsko ustanovo, ki izobražuje za umetniške poklice. Moj glavni osebni motiv v zvezi z dekanovanjem je izboljšanje notranjih in zunanjih pogojev delovanja akademije.

Kako doživljate odgovornost svoje funkcije dekana Akademije danes? V čem je lepota? Je lepota?

Aleš Valič: Občutek odgovornosti še vedno raste, saj imam dnevno opravka z vrhunskimi ustvarjalci in s tistimi, ki se pripravljajo, da to enkrat postanejo. Gre konec koncev tudi za dejstvo, da je predvsem od strokovnosti naših profesorjev in naših diplomantov odvisna prihodnost slovenskega gledališča in filma, pa tudi televizije in radia. Ob uspehih

študentov pri študijskem procesu, ob zadovoljstvu profesorjev je lahko tudi dekanu lepo.

Kakšen je dan dekana AGRFT? V čem je svetovni, v čem gledališki?

Aleš Valič: Moj dan dekana se začne s prihodom na Akademijo približno ob sedmih zjutraj. Ta zgodnji prihod ni prav nič »gledališki«, mi pa omogoča, da lahko delam v gledališču. Brez tega osebno ne bi mogel, kot profesor na Akademiji pa tudi ne bi smel. Brez lastne umetniške prakse je namreč nemogoče postati in ostati pedagog, ki lahko svojim študentom kaj da. Običajno se moj delovni dan konča po večerni predstavi, ko približno med enajsto in dvanajsto ponoči pridem domov. »Svetovni« dan dekana se dogaja v stikih z dekani in profesorji akademij drugih držav, »gledališki« pa v pestrosti naših odnosov nastaja vsak dan sproti.

Kakšen je vaš odnos s študenti, vaša srečevanja z njimi? Prijateljski, mentorski, bližnji ali bolj formalen? Na kakšen način je lahko ta odnos odprt tako, da je konstruktiven tako za mlade, učeče se ljudi kot za vas, ki imate za seboj že ogromno izkušenj? Kako jim (lahko) lajšate težave in pomagate pri soočanju s seboj, z vlogo in vsem, kar prinaša spoprijemanje z njo, s publiko?

Aleš Valič: Na naši Akademiji je odnos profesorjev in študentov zelo oseben. Sam ga razvijam predvsem kot odnos izkušenega ustvarjalca in radovednega mladega človeka. Ostajam pa seveda zelo radoveden tudi sam. Večna dilema, kaj lahko naučimo študenta, zame osebno ni zelo pomembna. Gre za stalno posredovanje izkušenj in znanj, gre za stalno pozornost do študentovega dela, prepoznavanje dobrih in slabih strani njegovega načina ustvarjanja, opozarjanje na pomembno pridobivanje osnovnih znanj in sposobnosti (zgodovina drame in gledališča, govorna tehnika, obvladovanje telesa, gledališko petje in drugo). Študentom dopovedujem, da si v času študija lahko pridobijo trdne temelje za dolgoletno delo v poklicu. Brez teh temeljev je kasneje zelo težko, če ne že kar nemogoče. V zelo osebnem stiku pa vseeno vzpostavljam nekaj distance do študentov, kar nam omogoča obojestransko spoštljiv, profesionalen odnos.

Kakšno vsebino nosi (če sploh kakšno) svetovni dan gledališča? V čem je smisel ali pomen tega dne?

Aleš Valič: Svetovni dan gledališča je na žalost premalo odmeven v medijih, saj ne prinaša kaj prida povečane pozornosti javnosti. Res pa je, da se naše

gledališče ne more pritoževati nad pomanjkanjem občinstva, kar verjetno pomeni, da je dobro in zanimivo. Smisel poslanic ob svetovnem dnevu gledališča je dejstvo, da se več ljudi vsaj na ta dan zamisli nad usodo in položajem gledališča in sveta.

Je slovensko gledališče svetovno? V čem je njegova učinkovitost? Kam ga lahko umestimo v evropskem in svetovnem merilu?

Aleš Valič: Slovensko gledališče v celoti že dolgo dokazuje, da je svetovno. Na to kažejo mnogi njegovi uspehi v tujini, pa tudi hitro in kvalitetno odzivanje na dogajanja v svetovnem, predvsem evropskem gledališču. Po izpovednosti bi nas najbrž lahko uvrstili kar visoko, po tehničnih zmožnostih pa verjetno nekam na sredino.

Vaše voščilo študentom, kolegom, publiki.

Aleš Valič: Vsem ustvarjalkam in ustvarjalcem gledališča, študentkam in študentom in našemu občinstvu želim ob svetovnem dnevu gledališča v imenu vseh sodelavcev AGRFT veliko zanimivih in lepih dni v gledališču.

VIRA:
- SIGLEDAL, slovenski gledališki portal. Intervju je opravila Tamara Matevc, 25. 3. 2007
- www.agrft.uni-lj.s

NAGRADE:

2016 NAGRADA ZLATI LEV na 17. mednarodnem gledališkem festivalu Zlati lev v Umagu; za vlogo Sokrata (monodrama Sokratov zagovor)

2001 BORŠTNIKOVA NAGRADA za igro; za vlogo Jaga (Shakespeare, Othello; SNG Drama Ljubljana)

1999 SEVERJEVA NAGRADA za vloge Orphuls (Barker, Evropejci), Lopahin Jermolaj Aleksejev (Čehov, Češnjev vrt) in Lukjan Timofejevič Lebedev (Dostojevski, Idiot; vse SNG Drama Ljubljana)

1999 BORŠTNIKOVA NAGRADA za igro; za vlogo Orphulsa (Barker, Evropejci; SNG Drama Ljubljana)

1988 BORŠTNIKOVA NAGRADA za igro; za vlogo Janka (Jančar, Dedalus; SNG Drama Ljubljana)

1984 NAGRADA PREŠERNOVEGA SKLADA; za vlogo Jožefa (Achterbusch, Ela; Gledališče Glej) in vlogo Moirrona (Bulgakov, Moliere; SNG Drama Ljubljana)

1984 NAGRADA OBČINSTVA na Goriškem srečanju malih odrov (Achterbusch, Ela; Gledališče Glej)

1983 ZLATA VRTNICA Goriškega srečanja Malih odrov (Filipčič, Ujetniki svobode; SMG Ljubljana)

1976 BORŠTNIKOVA NAGRADA za mladega igralca; za vlogo Moritza (Wedekind, Pomladno prebujenje; SSG Trst)

Režiser: Aleš Valič
Asistent režije: Matic Valič
Dramaturg, lektor in scenograf: Aleš Valič
Kostumografinja: Mateja Čibej
Glasbeni opremljevalec: Gregor Jagodič
Oblikovalka luči: Nastja Miheljak
Svetovalka za arabski jezik: Barbara Skubic
Svetovalka za francoski jezik: Adriana Mezeg
Asistentka kostumografinje: Amelija Kracina

IGRATA

Diva MM, operna pevka poznih srednjih let: Katja Fajdiga

Novinar: Luka Polc

Drugi sode

Vodja predstave in šepetalka: Mileva Sovdat in Lenka Kombia I Lučni tehnik:

Scenska/odrska tehnika: Gregor Törner in Ivan Kostanjevec I Izdelava kostumov

sodelavci:

nik: Gregor Törner in Matej Kermavner | Tonski tehnik: Miha Vlaj in Blaž Mikl

mov: Mateja Čibej, Bojan Vister | Oblikovanje maske in frizure: Incognito design

SG_Na valovih_A5_gledaliski list_za tisk_s porezavo_PG.indd 18 14. 12. 2021 11:24:04

Gledališče. Ne. Stop. Šentjakobsko gledališče. Ja, to bo pravi začetek. Šentjakob, po domače. Avdicija. Dialog iz berila za 7. razred osnovne šole, refren pesmi Stand by me, interpretiran na dva načina, odigrana situacija ljubosumnega dekleta. Vse to je bilo očitno dovolj, da sem dobila vstopnico za takrat meni še neznani wonderland.

Katja Fajdiga

DEL DOHODNINE LAHKO NAMENITE KOT DONACIJO ŠENTJAKOBSKEMU GLEDALIŠČU LJUBLJANA.

Družina Šentjakobskega gledališča je stara 100 let. Od takrat so igralci odigrali okrog 600 premier z 12.000 ponovitvami. Obstaja pa seveda še večja družina – vi, obiskovalci.
Skoraj 2.000.000 ljudi si je ogledalo predstave našega gledališča. Zaradi vas in nas to gledališče zares živi.
Podarite nam lahko 1 % dohodnine. Donacija za vas ne predstavlja stroškov, saj je to del dohodnine, ki sicer konča v državnem proračunu. Z donacijo nam pomagate pri izvajanju programa in pri uresničevanju našega poslanstva širjenja gledališke kulture ter podirate ljubiteljske gledališke ustvarjalce.

PRODAJA - BLAGAJNI ŠGL:

V prostorih uprave na Vodnikovem trgu 5, 2. nadstropje, vsak delavnik med 11:00 in 13:00; telefon: 01/231 28 60 in 031 225 230 ali pišite na e-naslov: info@sentjakobsko-gledalisce.si. Pri blagajni na Krekovem trgu 2 (vhod pri tunelu pod gradom) od ponedeljka do petka med 17:00 in 18:00; telefon: 01/433 30 12 ali pišite na e-naslov: blagajna@sentjakobsko-gledalisce.si.

ISSN 1318-9093, št. 3
Šentjakobsko gledališče Ljubljana
Sezona 2021/2022

Datum premiere: 17. 12. 2021

Predstava traja 1 uro in 10 minut.

Izdajatelj: **Šentjakobsko gledališče**

Direktor: **Milan Golob**

Umetniška vodja: **Mojca Kreft**

Predsednik društva: **Urška Koželj**

Marketing in stiki z javnostjo: **Saša Strnad**

Organizator kulturnega programa: **Srečko Kermavner**

Lektor: **Renato Horvat**

Celostna grafična podoba jubilejne sezone: **Saša Strnad**

Grafično oblikovanje in priprava na tisk: **Vangaro design**

Fotografi: **Bor Slana, Peter Uhan in Željko Stevanić**

Tisk: **Partnergraf**

Dejavnost financirata Mestna občina Ljubljana in Javni sklad za kulturne dejavnosti RS. Pokrovitelj jubilejne sezone je Zavarovalnica Triglav.

Zahvale: cvetličarni Šimenc, optiki Feliks in čevljarstvu Aleš Beljan. Zahvaljujemo se Mihaeli Ostrovršnik Majerhold za avtorske fotografije Katje Fajdiga, ki so uporabljene v uprizoritvi.

Prisrčno vabljeni v Šentjakobsko gledališče Ljubljana v jubilejni sezoni!